

ТКАЧ Д.І.,
кандидат історичних
наук, доцент

*Віце-президент
МАУП*

В будь якій сфері життя бути першим завжди важко. Але в декілька разів важче бути піонером у встановлені стосунків на міждержавному рівні, та ще коли одна із цих держав не мала у повній мірі ознак державності. Цей тернистий шлях пройшли Україна (на той час УРСР) та Угорщина, тоді УНР.

Історія становлення двосторонніх стосунків бере свій початок від серпня 1990 року, коли Будапешт відвідала делегація МЗС України на чолі з міністром А.М.Зленко. *(Цікаво було те, що українські дипломати, за спогадами одного із членів делегації, поїздку оплатили за свій кошт, оскільки для Києва фінансування закордонних відряджень проводилося виключно із Москви і звичайно дати дозвіл на поїздку до Будапешту делегації з України без участі радянських дипломатів МЗС СРСР не дало б ніколи).*

Українську делегацію в Угорщині прийняли на вищому рівні. Відбулися зустрічі із Президентом А.Гьонцом, прем'єр-міністром Й.Анталлом, міністром закордонних справ Г.Єсенскі. Угорці вже тоді прагнули показа-

**ПЕРШІ СЕРЕД
ПЕРШИХ
(до десятиріччя
встановлення
українсько-угорських
стосунків)**

ти, що вони підтримують бажання України стати незалежною, суверенною державою, готові надати їй всіляку допомогу на цьому шляху.

У вересні 1990 р. Україну із офіційним візитом відвідав президент Угорщини А.Гьонц. Це було не відвідання Києва по дорозі із Москви, а це був цільовий візит глави держави в Україну. Переговори з керівництвом України, парламентарями проходили в теплій, конструктивній атмосфері.

Проривом у двосторонніх стосунках України з Угорщиною став візит Голови Верховної Ради УРСР Л.М.Кравчука до Угорщини (30.05 – 01.06.1991 р.), під час якого було підписано 9 двосторонніх документів, які заклали фундамент договірно-правової бази українсько-угорського співробітництва. Серед них такі як Декларація про основи відносин між Україною та Угорською Республікою, Декларація про принципи співробітництва по забезпеченню прав національних меншин, Консульська Конвенція.

Першою в історії новітньої України офіційному візиту голови Верховної Ради передував складний переговорний процес. З українського боку делегацію очолював Б.І.Тарасюк – тодішній начальник управління політичного аналізу та планування МЗС України, а з угорського – І.Монорі – начальник територіального управління, яке займалося співробітництвом з СРСР. Проблема полягала в тому, що хоч УРСР, згідно Конституції, мала право на ведення зовнішньополітичної діяльності, але більшості ознак суверенної держави, а саме: міжнародно визнаних кордонів, громадянства, власного паспорту, дипломатичних представництв, армії і т.п., – не мала.

Це надзвичайно ускладнювало хід переговорів, особливо коли мова йшла про Консульську конвенцію та Декларацію про основи відносин між Україною та Угорською Республікою. Окрім того, шалений тиск на українську делегацію здійснював тодішній посол СРСР в УР І.П. Абоїмов. Цей досить відомий своєю жорсткістю, як до радянських дипломатів так і до угорців, керівник дипломатичної місії робив усе для того, щоб в жодному з прийнятих документів не було зафіксовано хоча б найменших ознак визнання України "де факто" незалежною державою.

Так, у пункті 9 "Декларації про основи..." йшлося про співробітництво в галузі безпеки. Це особливо розлютило посла, і він в запалі кричав на автора цих рядків: "Ви що там, хохли дурні не розумієте, що робити. Яка безпека? Ви що вже незалежні ... (далі йшла ненормативна лексика). Геть викиньте цей пункт".

Відповідний демарш Абоїмов зробив МЗС Угорщини.

Але всі спроби завадити започаткуванню українсько-угорських відносин були марними. Саме факт візиту в Угорщину делегації на найвищому рівні з України, переговори із президентом, прем'єр-

міністром, головою державних зборів, підписані документи засвідчили визнання de-facto угорцями незалежності нашої держави іще за часів існування Радянського Союзу.

На початку грудня 1991 року відбулася подія, яка також стала визначальною у становленні молоді української дипломатії. Одразу після оголошення результатів Всенародного референдуму Будапешт встановлює дипломатичні стосунки з Україною, а шостого грудня Київ відвідала делегація Угорської Республіки на чолі з прем'єр-міністром Й.Анталом. В урочистій обстановці в Маріїнському палаці було підписано Договір про основи добросусідства та співробітництва¹ (підписаний 06.12.91р.; ратифікований: українською стороною – 01.07.92 р.; угорською стороною – 11.05.93 р.; обмін ратифікаційними грамотами відбувся 16.06.93 р.). Це був перший документ такого рівня, який підписала Україна. В той же день в Києві було відкрито посольство Угорщини, знову ж таки перше. (Тодішній посол УР А.Палді розповідав мені про те, що табличку "Посольство УР в Україні українською та угорською мовами було виконано в Будапешті і передано в Генеральне консульство ще влітку 1991 р. Вже тоді угорці були впевнені в тому, що Україна буде незалежною суверенною державою).

Повертаючись до базового договору, потрібно відмітити, що в цьому документі було зафіксовано надзвичайно важливе положення про те, що "...Сторони не мають і не будуть мати в майбутньому територіальних претензій одна до одної". В подальшому саме цей розділ Договору три дні дебатувався у Державних зборах УР під час процедури ратифікації. Не зважаючи на сильний опір опозиції, в першу чергу Партії дрібних хазяїв, Парламент ратифікував цей документ.

Головний зміст суперечок був у тому, що цей пункт, на думку опонентів, назавжди позбавляв угорців надії на повернення територій, які їм належали до прийняття Трианонської мирної угоди. Правих особливо дратувало те, що в Договорі було записано "... не будуть мати в майбутньому", головним їхнім аргументом було те, що у міжнародно-правових документах немає майбутнього часу. Але завдяки здоровому глузду більшості депутатів Договір отримав путівку у життя.

В подальші роки українсько-угорські стосунки у політичній сфері розвивалися досить активно. У лютому 1993 року відбувся офіційний візит Президента України Л.М.Кравчука до Угорщини, під час якого був підписаний новий пакет угод, які визначили пріоритетні напрями подальшого розвитку співробітництва двох держав. Серед них: Угоди про економічне, науково-технічне та виробниче співробітництво, про передачу-прийом осіб через державний кордон, про пункти пропуску через державний кордон, про спрощений порядок перетинання державного кордону громадянами, які проживають у прикордонних областях².

- 18-19 травня 1995 року відбувся офіційний візит в Україну Прем'єр-міністра Угорщини Дюли Хорна.
- 14-16 листопада 1996 року відбувся офіційний візит Президента УР А.Гьонца в Україну.
- 11-12 листопада 1997 року відбувся офіційний візит Прем'єр-міністра України В.П.Пустовойтенка до Угорської Республіки, в ході якого були накреслені плани подальшого розвитку політичного та економічного співробітництва між Україною та Угорщиною³.
- 27-28 жовтня 1998 року відбувся офіційний візит Президента України Л.Д.Кучми до Угорської Республіки.

У 1999 році українсько-угорські відносини в політичній сфері порівняно з попередніми роками розвивалися дещо уповільнено. 14-15 травня 1999р. Президент УР взяв участь у роботі Шостої неформальної зустрічі Глав держав Центральної Європи у Львові, під час якої відбулась бесіда і обмін думками Угорського Президента з Президентом України Л.Кучмою. 10-11 вересня 1999р. в Ялті Президент УР А.Гьонц взяв участь у роботі міжнародної конференції "Балто-Чорноморське співробітництво: до інтегрованої Європи ХХІ століття без розподільних ліній".

25-26 лютого 2000р. відбувся офіційний візит в Україну Прем'єр-міністра Угорської Республіки В.Орбана, якого прийняв Президент України Л.Д.Кучма. Під час переговорів з Прем'єр-міністром України В.А.Ющенком йшлося про розширення торговельно-економічного співробітництва між двома країнами. Були досягнуті домовленості щодо проведення найближчим часом засідання українсько-угорської Комісії з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва, зустрічей ділових кіл, бізнес-форумів⁴.

9 квітня 2001 року відбулась робоча зустріч Прем'єр-міністрів України та Угорщини в м.Ужгород з метою ознайомлення з наслідками повені, що сталася в березні у Закарпатті. Враховуючи необхідність здійснення ефективних заходів по боротьбі з повенями за результатами зустрічі були підписані Спільна заява і Протокол робочої зустрічі⁵.

Регулярними були також і міжпарламентські зв'язки. У вересні 1994 року під час перебування в Угорщині делегації Верховної Ради України на чолі з О.О.Морозом була підписана Угода про співробітництво між Верховною Радою України та Державними Зборами Угорської Республіки⁶. Завдяки цій угоді стосунки між Верховною Радою України та Державними Зборами Угорщини набули регулярного характеру. У кожному із парламентів створені групи депутатів відповідно "Україна – Угорщина" та "Угорщина – Україна", працюють українсько-угорські парламентські гру-

пи по захисту прав нацменшин, економічному співробітництву. На постійній основі здійснюється обмін текстами законодавчих актів, угорська сторона подарувала Верховній Раді комп'ютерну техніку.

Плідно розвиваються стосунки між міністерствами закордонних справ. Ще в вересні 1991 року був підписаний Протокол про консультації між міністерствами закордонних справ. Цей документ створив надійну основу для взаємодії зовнішньополітичних відомств обох країн. На протязі десяти років щорічно відбувався обмін візитами на рівні міністрів, заступників міністрів, начальників управлінь. Лише за останні роки хроніка візитів виглядала таким чином. 27 квітня 1998 року Угорщину з робочим візитом відвідав Міністр закордонних справ України Б.І.Тарасюк. Характерно, що це був перший візит міністра після призначення його на цю посаду. 12 жовтня 1998 року відбувся робочий візит в Україну Міністра закордонних справ УР Я.Мартоні. В 1999р. Міністр закордонних справ України Б.Тарасюк двічі відвідав Угорщину: 6 травня для участі у 54-му засіданні комітету міністрів РЄ в Будапешті, під час якого мав переговори з Міністром закордонних справ УР Я.Мартоні; 20-23 червня – в XVI Міжнародному семінарі НАТО. Крім того, в Будапешті відбулися консультації на рівні заступників начальників управлінь, а в Києві – на рівні начальників управлінь політичного аналізу та планування. 19-20 квітня 2000р. Угорську Республіку з офіційним візитом відвідав Міністр закордонних справ України Б.І.Тарасюк, який на місці повені на р.Тиса мав зустріч з прем'єр-міністром В.Орбаном. У рамках цього візиту відбулися консультації на рівні експертів з метою підготовки чергового засідання Змішаної комісії з питання торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва.

В рамках 8-го засідання Ради Міністрів ОБСЄ 27-28 листопада 2000 р. відбулась зустріч Міністра закордонних справ України А.М.Зленка з керівником зовнішньополітичного відомства Угорщини Я.Мартоні, в ході якої були обговорені актуальні питання двостороннього співробітництва.

Регулярно тривали консультації представників обох країн в рамках ООН в контексті непостійного членства України в Раді Безпеки (*Довідково: в ході виборів до складу непостійних членів РБ ООН на 2000-2001 рр. Будапешт підтримував кандидатуру Словаччини, а не України, що, в першу чергу, було пов'язане з активізацією угорсько-словацьких відносин після зміни уряду в СР*). Слід зазначити, що робочі зустрічі проходили на рівні як представництв при ООН, так і в рамках регулярних консультацій між Україною та країнами *Вішеградської групи*. Угорщина підтримала участь української сторони у нараді політдиректорів країн В-4, що проходила 15 листопада у м.Варшава. Однак небажання деяких країн "четвірки", зокрема Угорщини, залу-

чити Україну до всіх рівнів і форм співпраці у форматі В-4 не дозволили українській стороні у 2000 році долучитись до роботи наради глав урядів країн В-4. Позиція Угорщини щодо приєднання України до ЦЕФТА залишається незмінною і узалежнюється від приєднання нашої країни до ГАТТ/СОТ.

Активно співпрацюють Україна та Угорщина в рамках *Центрально-європейської ініціативи (ЦЄІ)*. 18-20 січня 2000 р. в Будапешті відбулися консультації на рівні заступників міністрів закордонних справ, 27-28 січня Національний координатор України в ЦЄІ С.В.Корсунський взяв участь у засіданні національних координаторів країн-членів ЦЄІ в Будапешті. Президент України Л.Д.Кучма був запрошений на Самміті глав держав країн Центральної Європи 28-29 квітня 2000 р., який відбувся в м.Секешфегервар. В червні в м. Сегед відбулась зустріч міністрів закордонних справ країн-членів ЦЄІ, а в листопаді в м. Будапешт тривав самміт ЦЄІ. Угорщина, як головуюча країна, підтримала низку пропозицій України, які ввійшли до Заключного документу самміту. Зокрема це стосувалось результатів самміту "Україна-ЄС", закриття ЧАЕС, участь України в ПС/ПСЄ.

18-19 січня 2001 року в Будапешті відбулись політичні консультації на рівні начальників Управлінь політичного аналізу та планування міністерств закордонних справ України та Угорщини. 17-18 квітня 2001 року відбувся офіційний візит в Україну Міністра закордонних справ Угорської Республіки Я.Мартоні, за результатами якого був підписаний Протокол про співробітництво між міністерствами закордонних справ України та Угорщини. Під час переговорів було обговорене широке коло питань двостороннього та багатостороннього співробітництва, окреслені подальші перспективи розвитку відносин між двома державами. Особлива увага була приділена економічній складовій двостороннього співробітництва з акцентом на необхідності активізації прикордонного та регіонального співробітництва⁷.

30 травня 2001 року в Будапешті відбулося засідання Комісії "Україна-НАТО" на рівні керівників зовнішньополітичних відомств, у якій взяв участь Міністр закордонних справ України А.М.Зленко.

Розвиток торговельно – економічних стосунків, як за обсягом товарообігу, так і за структурою торгівлі та послуг завжди викликав незадоволення з обох сторін. І хоч більш ніж вісім років існує Міжурядова українсько-угорська комісія з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва, однак її засідання носять нерегулярний характер, та й результативність цих форумів бажає бути кращою. Не стало винятком і п'яте засідання Міжурядової українсько-угорської комісії з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва, яке відбулося 17-18 квітня 2001 року у м.Києві.

Показники зовнішньої торгівлі товарами та послугами з Угорщиною за даними Держкомстату України (тис.дол.США)⁸

	1996	1997	+,-	1998	+,-	1999	+,-	2000	+,-
Товарообіг	646 172	567 325	-12%	495 572	-13%	440 874	-11%	536 449	22%
Експорт	406 931	362 571	-11%	293 103	-19%	310 551	+6%	355 465	14%
Імпорт	239 241	204 754	-14%	202 469	-1%	130 323	-36%	180 984	39%
Сальдо	167 690	157 817		90 634		180 228		174 481	

Показники зовнішньої торгівлі товарами з Угорщиною за даними Держкомстату України (тис.дол.США)⁹

	1996	1997	+,-	1998	+,-	1999	+,-	2000	+,-
Товарообіг	607 700	516 101	-15%	456 941,0	-11%	401 774	-12%	492 772	23%
Експорт	373 800	318 761	-15%	263 070,7	-17%	278 151	+6%	327 323	18%
Імпорт	233 900	197 340	-16%	193 870,3	-2%	123 623	-36%	165 449	34%
Сальдо	139 900	121 420		69 200,4		154 528,7		161 873	

Показники зовнішньої торгівлі послугами з Угорщиною за даними Держкомстату України (тис.дол.США)¹⁰

	1996	1997	+,-	1998	+,-	1999	+,-	2000	+,-
Товарообіг	38 472	51 224	33%	38 631	-25%	39 100	+1%	43 676,2	11,9%
Експорт	33 131	43 810	32%	30 032	-31%	32 400	+8%	28 142,1	-13,0%
Імпорт	5 341	7 414	39%	8 599	16%	6 700	-22%	15 534,0	13,1%
Сальдо	27 790	36 396		21 433		25 700		12 608,1	

Досить мляво розвивається і інвестиційне співробітництво. Так за даними Держкомстату України загальний обсяг інвестицій з Угорщини в економіку України на 01.01.2001р. склав 52,1 млн.дол.США (що становить біля 1,3% від загального обсягу іноземних інвестицій в Україну). Ці інвестиції було внесено в 294 підприємств.

Галузевий розподіл угорських інвестицій за даними Держкомстату України (тис.дол.США)

ВСЬОГО	52148.14
ПРОМИСЛОВІСТЬ	25602.75
ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА	2867.00
ПАЛИВНА ПРОМИСЛОВІСТЬ	8198.27
ЧОРНА МЕТАЛУРГІЯ	50.00
ХІМІЧНА ПРОМИСЛОВІСТЬ	1498.47
МАШИНОБУДУВАННЯ І МЕТАЛООБРОБКА	
(БЕЗ ПРОМИСЛОВОСТІ МЕДИЧНОЇ ТЕХНІКИ)	4598.50
ДЕРЕВООБРОБНА І ЦЕЛЮЛОЗНО-ПАПЕРОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ	4069.12
ПРОМИСЛОВІСТЬ БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ	1.01

ЛЕГКА ПРОМИСЛОВІСТЬ	466.56
ХАРЧОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ	3409.52
БОРОШНОМЕЛЬНО- КРУП'ЯНА І КОМБІКОРМОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ	190.50
МЕДИЧНА ПРОМИСЛОВІСТЬ	95.40
ПОЛІГРАФІЧНА ПРОМИСЛОВІСТЬ	98.40
ІНШІ ПРОМИСЛОВІ ВИРОБНИЦТВА	60.00
СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО	278.46
ТРАНСПОРТ І ЗВ'ЯЗОК	2566.02
ТРАНСПОРТ	2409.54
ЗВ'ЯЗОК	156.48
БУДІВНИЦТВО	1105.02
ТОРГІВЛЯ І ГРОМАДСЬКЕ ХАРЧУВАННЯ	13141.86
ВНУТРІШНЯ ТОРГІВЛЯ	12892.65
ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ	249.21
МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ПОСТАЧАННЯ І ЗБУТ	0.05
ЗАГОТІВЛЯ	
ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ	104.00
ОПЕРАЦІЇ З НЕРУХОМИМ МАЙНОМ	51.75
ЗАГАЛЬНА КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПО	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ	548.48
ВИРОБНИЧІ ВИДИ ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ	7561.41
ІНШІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ СФЕРИ МАТЕРІАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА	166.77
ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО	8.20
НАУКА І НАУКОВЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ	239.93
ФІНАНСИ, КРЕДИТ, СТРАХУВАННЯ, ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	566.71
УПРАВЛІННЯ	62.40

За даними Держкомстату України станом на 01.01.2001р. українські інвестиції в Угорщину були спрямовані в 10 підприємств і склали 823,4 тис.дол.США.

Значно підвищився рівень активності співробітництва України та Угорщини в рамках Дунайської Комісії (ДК), що певною мірою пояснюється підвищеною активністю і самої ДК. Позиції України та Угорщини були близькими або співпадали в ряді ключових питань, які розглядалися в ході 5 позачергової сесії ДК (25.01.2000) та 58 сесії ДК (10-14.04.2000). Угорською стороною як правило підтримувались висунуті Україною ініціативи. Так українську ділянку Дунаю (Кілійське гирло) включено до VII Транспортного Коридору (Дунай). Результатом 5-ої позачергової сесії стало прийняття проекту плану відбудовчих робіт у СРЮ, що передбачає необхідність залучення на роботи по розчистці фарватеру Дунаю 24,1 млн. євро та надіслано відповідний запит до Європейської Комісії. Також Дунайською Комісією було прийнято низку важливих рішень, в тому числі і щодо фінансування проекту "Розчищення фарватеру в Югославії". На ситуацію, пов'язану із відновленням судноплавства на Дунаї, позитивно впливає і зміна політичної ситуації в СРЮ. Так, зокрема, знач-

но прискорилося вирішення конкретних питань фінансування. України та Угорщина стали учасниками співфінансування 15% вартості проекту, виділивши на ці цілі відповідно 228 та 100 тисяч євро.

Протягом всього переговорного процесу, який тривав усі ці роки обидві сторони висловлювали подібність або близькість підходів до вирішення багатьох проблем двосторонніх відносин та міжнародного життя.

Разом з тим, останнім часом головна увага угорської зовнішньої політики щодо України, в основному, була зосереджена навколо розвитку прикордонного співробітництва та забезпечення прав угорської меншини в Україні. Слід відмітити певну пасивність Угорщини у розбудові інших сфер співпраці. Протягом минулого та першій половині цього року не вдалось вирішити з угорською стороною питання визначення точки перетину спільного кордону автомагістраллю, яка проектується у рамках 5-го Європейського транспортного коридору. Не знайшла підтримки угорської сторони і проблема закриття ЧАЕС. Мотивуючи труднощами, пов'язаними з паводковою ситуацією, Угорщина відмовила нашій країні у фінансовому внеску на проект "Укриття". Крім цього, представник Угорщини в ЄБРР проголосував проти виділення Україні кредиту на створення компенсуючих можливостей на Хмельницькій та Рівненській АЕС.

Договірно-правова база відносин між Україною та УР є досить розвиненою, регулює двосторонню співпрацю практично в усіх сферах та налічує 61 документ.

Відносини між двома країнами у сфері *військового та військово-технічного співробітництва* вважаються одним із чинників підтримки стабільності в регіоні та будуються у відповідності до "Плану співробітництва між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Угорщини". Згідно цього Плану було здійснено низку заходів, спрямованих на зміцнення довіри між двома державами після вступу Угорщини до НАТО. Зокрема, відбулася зустріч Командуючого Угорською Армією, Начальника ГШ УА Л.Фодора з начальником ГШ ЗС України В.П.Шкідченко (09-10.03.2000 м.Київ), в результаті якої було підписано План двостороннього співробітництва на 2000 рік. Питанням військово-технічного співробітництва був присвячений і візит до Угорщини Заступника Міністра оборони України – Командуючого Військами ППО України В.В.Ткачова (06-07.12. 2000). Враховуючи той факт, що у зв'язку з приведенням ЗС Угорщини до стандартів Північноатлантичного Альянсу технічна модернізація угорської армії розпочнеться не раніше 2003-2006 року український ВПК має можливість прийняти участь у технічному переобладнанні застарілої військової техніки.

Поглибленню співробітництва двох у військовій сфері слугував офіційний візит Міністра оборони України генерала армії О.І.Кузьмука до Будапешту (04-05.-10.2000). Під час переговорів міністри оборонних відомств обмінялись думками стосовно ситуації в регіоні, зокрема в Югославії, підписали Програму співробітництва на 2001 рік.

Україна та Угорщина плідно взаємодіють у форматі чотиристоронньої зустрічі (26.05.2000) міністрів оборони (разом з МО Румунії та Словаччини) в м. Ужгород по створенню багатонаціонального інженерного батальйону "Тиса" для участі в міжнародних миротворчих і гуманітарних операціях., а також робочу зустріч експертів на чолі з першими заступниками НГШ ЗС України, Словаччини, Румунії та Угорщини, на якій підготовлено до підписання Угоди про створення батальйону "Тиса" (планувалось підписати в січні 2001).

Традиційно дієвим є співробітництво України та Угорщини в сфері правоохоронної діяльності, охорони державного кордону, взаємодії в галузі попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків. В квітні 2000 року, на виконання положень Угоди між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про взаємодію в боротьбі з організованою злочинністю (від 19 травня 1995 року), в м. Будапешт проведено засідання Спільної українсько-угорської комісії з координації заходів щодо боротьби з організованою злочинністю та міжнародним тероризмом. В березні делегація Угорщини взяла участь в Міжнародній конференції з питань взаємодії в боротьбі з транснаціональною злочинністю, яка відбулась у м. Львів. У квітні в м. Шіюфок делегація на чолі з Першим заступником Голови Держкомкордону України П.А. Шишоліним взяла участь в традиційній міжнародній нараді представників органів прикордонної охорони.

На виконання Угоди між КМ України та Урядом УР про співробітництво та надання взаємної допомоги в галузі попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків (від 27.10.1998р.), згідно з рішенням КМ України, у квітні 2000 року до Угорщини було направлено аварійно-рятувальний загін МНС України у складі 42 чоловік особового складу разом із спеціальною технікою для надання допомоги угорській стороні в проведенні кваліфікованих аварійно-відновлювальних робіт на територіях, що постраждали внаслідок весняної повені та, відповідно у березні 2001 року Угорщина перша надала допомогу Закарпатській області під час весняного паводку. Робота українського загону була позитивно відзначена як з боку угорських урядових структур, так і громадськості країни.

У свою чергу, угорською стороною з метою ліквідації наслідків природної катастрофи, в результаті якої була знеструмлена велика кількість населених пунктів у ряді областей України, на прохання

МНС України було надано гуманітарну допомогу у вигляді 22 генераторних станцій потужністю від 1,5 до 15 кВт.

Відповідно до Угоди (04.04.1995р.) та домовленостей про співробітництво в галузі культури, освіти і науки на постійній основі здійснюється обмін викладачами та студентами для наукового стажування, у рамках співробітництва між вузами двох країн. В Будапештському Університеті ім. Е.Лоранда створена кафедри української літератури, готують українців і у Сегедському Університеті.

То чому саме угорці були першими? Чому саме Угорщина займала і займає чітку позицію підтримки незалежності України, зміцнення її державного суверенітету.

Відповідь на це питання особливо важливо дати тепер коли Будапешт став членом НАТО, здійснюються конкретні кроки по набуттю членства Угорщини у ЄС. В той же час в Україні все частіше лунають заклики дистанціюватися від Заходу, на користь інтеграції до союзу Росії та Білорусії. Серед визначальних чинників україно-угорських добросусідських стосунків варто назвати:

Перше. Угорщина впродовж багатьох років потерпала від свого східного сусіда. Імперія, чи то Російська, чи то Радянська була завжди загрозою для державності Угорщини. З історичної пам'яті угорців ніхто не викресле роль Росії у придушенні революції 1848р, та СРСР у розгромі революції 1956 р.

Тому, коли з'явилася надія на те, що на східному кордоні імперія може поступитися місцем Україні, та ще такій країні, яка обирає демократичний, європейський шлях розвитку то, зрозуміло, що угорці доклали всіх зусиль для того, щоб сприяти перетворенню надії на дійсність.

Друге. В Угорщині є такий вираз: "Біль Трианону живе у серці кожного угорця". Дійсно, мрія про повернення країні земель, які належали Угорщині до липня 1920 року є загальнонаціональною. Але більшість угорських політиків та населення розуміють, що в реаліях сьогоденної Європи не має місця реваншистським думкам, а тим паче діям. Тому шлях до об'єднання угорської нації тільки один, а саме, мовне, культурологічне єднання, що базується на збереженні національних традицій. Отже, Україна, на території якої проживає більше 160 тисяч угорців, була визначена як країна у якій є найбільш сприятливі умови для духовного об'єднання угорців. Не випадково, що саме з Україною угорці першими підписали Декларацію про забезпечення прав національних меншин та створили Змішану Українсько-Угорську комісію з питань забезпечення прав національних меншин, яка успішно діє на протязі десяти років. 3-4 квітня 2001 року в Києві відбулося Десяте засідання цієї комісії, за результатами якого був підписаний відповідний Протокол.

Третє. Як Україна, так і Угорщина є постсоціалістичними країнами, які в якості магістрального шляху розвитку визначили побудову демократичного суспільства на засадах ринкової економіки. Звичайно, спільна мета слугує досить доброю основою для взаємодії.

Четверте. Обидві країни задекларували свої наміри щодо інтеграції в європейські та євроатлантичні структури. Угорщина вже досягла на цьому шляху досить серйозних результатів і надає постійну допомогу Україні в її євроатлантичних устремліннях.

П'яте. Геополітичний фактор. Сусідні Україна та Угорщина входять у регіон країн Центральної та Східної Європи. Вони тісно пов'язані спільними інтересами у сфері безпеки у широкому розуміння цього поняття від військової до екологічної. У розвитку економіки обох країн значне місце відводиться включенню їх у європейську мережу транспортних коридорів: автомобільних, залізничних та водних.

Шосте. Економіки двох країн у соціалістичну добу були досить взаємопов'язані. І хоч після розпаду РЕВ Угорщина переорієнтувалась на економічне співробітництво із західними країнами, Україна тут залишилась досить привабливим партнером. Традиційно розвивається співробітництво прикордонних територій.

Сьоме. Стосунки обох країн у історичному минулому не обтяжені конфліктами та проблематичними питаннями. Досить безхмарно розвиваються взаємовідносини і у сучасну добу.

Восьме. З більшості гострих міжнародних питань позиції України та Угорщини практично співпадають або дуже близькі. Це дає можливість зовнішньополітичним відомствам обох країн проводити узгоджену лінію, як в міжнародних, так і регіональних організаціях.

ПОСИЛАННЯ

- ¹ Україна: утвердження незалежної держави (1991-2001) – К., Видавничий дім «Альтернативи», 2001.
- ² Голос України – 1993. – 11 лютого.
- ³ Урядовий кур'єр – 1997. – 12 грудня.
- ⁴ Nepszabadsag – 2000. – 02.26.
- ⁵ Nepszabadsag – 2001. – 04.09.
- ⁶ Голос України – 1994. – 10 вересня.
- ⁷ Nepszabadsag – 2001. – 04.18.
- ⁸ Таблиця, складена на базі даних Статистичних щорічників України за 1997, 1998, 1999 роки, а також Статистичних бюлетенів за 2000 р.
- ⁹ Таблиця складена на базі даних Статистичних щорічників України за 1997, 1998, 1999 роки, а також Статистичних бюлетенів за 2000 р.
- ¹⁰ Таблиця складена на базі даних Статистичних щорічників України за 1997, 1998, 1999 роки, а також Статистичних бюлетенів за 2000 р.